HUMAN DEGRADATION IN THE WORKS OF URMUZ AND F.M. DOSTOEVSKI

Rebeca-Daniela Stănescu
PhD Student, National University of Science and Technology „Politehnica”, Bucharest, Pitești University Center

Abstract: The work brings to analysis the human degradation, taking as an example the works of the writers Urmuz and F.M. Dostoevsky. The focus is on the causes that led to man's decay and loss of happiness. The work highlights the actuality of the works of the two writers
Circumstances through which temptation occurs in the lives of the characters are presented. The great power of thought is presented, which can raise or destroy a man.
The paper analyzes in turn the work „Funnel and Stamate" by Urmuz and „Crime and Punishment” by Dostoevsky mentioning the different elements. After specifying the causes of dehumanization, the work refers to the Bible, which describes how a man is truly happy in the Sermon on the Mount. The focus is on the evolution of the characters Raskolnikov Rodion Romanovich and Stamate. Raskolnikov Rodion Romanovich finally succeeds through faith in the Lord Jesus Christ to find eternal happiness, and Stamate separated from God has a tragic end.
In conclusion, Urmuz and F.M. Dostoevsky meticulously captures human decay, but also the channels through which the state of decrepitude is reached. If in Urmuz's writings the end is disastrous, in Dostoevsky the focus is precisely on the salvation of man, on the reconciliation between man and God, which brings with it happiness, eternal life and reward.
Analyzed in parallel, the works of the two well-known writers are of real use to readers, who can learn from the lives of the characters and, seeing their purpose, be able to make an informed decision about their own life.

Keywords: human degradation, loss of happiness, reconciliation, Bible, truly happy.

De la păcatul originar și până în prezent degradarea ființei umane este tot mai evidentă, puțini fiind aceia care reușesc să iasă biruitori, într-o lume distopică. Starea societății distopice se oglindește în literatură, unde marii scriitori aduc în lumină dezumanizarea.

În lucrarea de față vom lua spre analiză operele scriitorilor consacrați Urmuz și F.M. Dostoevski. Deși Urmuz (n.17 martie 1883- d. 23 noiembrie 1923) s-a născut cu doi ani mai târziu față de anul morții lui Dostoievski (n. 1821- d.1881) cei doi au numeroase elemente în comun, atât în ceea ce privește viața, cât și în ceea ce privește opera. Trăsătura comună dominantă a celor doi scriitori este lupta ființei umane într-o lume distopică.

F.M. Dostoevski s-a născut la Moscova, unde tatăl său Mihail Andreevici Dostoievski a lucrat o vreme ca medic la Spitalul Mariinski. Despre acesta se spunea că este ursuz, zgârcit și alcoolic. Mama sa, Maria Feodorovna Neceaeva, iubea poezia, interpreta romanțe, îi plăcea să citească în mod deosebit cărțile scrise de Pușkin[1]. Aceasta avea opt copii împreună cu soțul său și moare la 35 de ani de tuberculoză. Familia Dostoievski provenea dintr-un neam renumit de lituanieni din satul Dostoievo.

La doar 20 de ani, Dostoievski era ofițer urmând ca în 1844 să părăsească armata pentru a se dedica literaturii. Ca și mama sa, el citea enorm era visător și își dorea să aibă acces la operele scrise de Pușkin, Balzac sau Gogol. Cu părul blond, tenul palid, ușor nervos, tânărul Dostoievski nu și-a dorit niciodată să fie „aliniat în front”, ci se visa poet ca

[1]Aleksandr Sergheevici Pușkin a fost un poet și dramaturg clasic rus din perioada romantică, considerat a fi cel mai mare poet rus și fondatorul literaturii ruse moderne.

Shakespeare. Nu s-a considerat inginer nici atunci când obține un post modest la secția de desen tehnic din cadrul armatei. Însuși viitorul scriitor afirma, participând la viața de seară a cafenelelor, la un joc de cărți, următoarele: ,,Să studiez viața oamenilor este principalul meu țel și amuzament", fapt ce a reușit cu măreție.

Pasiunea mare cu care Dostoievski scria reiese mai ales din scrisoarea trimisă fratelui său, Mihail, în 1847, când publica *Dublura* în care afirma: ,,Pana mea era condusă de izvorul inspirației care țâșnea direct din suflet".

Viața lui Dostoievski este ea însăși un ,,roman", întrucât are parte de o multitudine de evenimente grele și marcante, ajungând la limita dintre viață și moarte. Moartea violentă a tatălui său, asasinat chiar de către servitori, pare să se afle- după opinia lui Freud[2] - la originea crizelor de epilepsie și la baza pasiunii pentru jocurile de noroc ce vor marca existența scriitorului.

În aprilie 1849, Dostoievski, membru al grupării conspirative Petrașevski (grup de liberali utopiști) este arestat de poliția țarului Nicolae I. Întemnițat, el primește pedeapsa capitală.

În închisoare, acesta trăiește poate cea mai mare dramă a vieții sale, întrucât timp de opt luni de zile aștepta să fie ucis în orice moment. Acest zbucium a continuat chiar până-n ultimul moment când în fața plutonului de execuție a fost ,,grațiat". Toți colegii săi de detenție nu au reușit să depășească psihic momentul, îmbolnăvindu-se mental.

Condamnarea este comutată în patru ani de muncă și alți cinci de surghiun. Astfel, este deportat în Siberia unde singura carte ce i-a fost permisă a fost *Biblia*. Înțelegerea creștinismului și apropierea de Divinitate provoacă o schimbare majoră în concepțiile sale.

După mai multe încercări de căsătorie, în 1866 Dostoievski o întâlnește pe Anna Grigorievna Snitkina (*o fată liniştită şi modestă)* cu care își întemeiază o familie. Aceștia au împreună patru copii: Liubovi Dostoievski[3], Alexey Dostoyevsky[4], Sonia Dostoievski[5], Feodor Dostoievski[6].

La începutul anului 1881 Dostoievski moare din cauza unei hemoragii puternice, fiind împăcat cu Dumnezeu, cu ceilalți și cu el însuși.

Dostoievski a fost un specialist în analiza stărilor patologice ale minții (nebunia, crima sau suicidul), dar și în analiza izbăvirii omului prin credință.

Urmuz este pseudonimul literar al lui Demetru Dem. Demetrescu-Buzău (n. 17 martie 1883, Curtea de Argeș– d. 23 noiembrie 1923, București), oferit de Tudor Arghezi. Asemenea lui Dostoievski, Urmuz era o fire maladivă, timidă, inadaptat într-o societate distopică. Tatăl său, Dimitrie (Demetru, Dumitru) Ionescu-Buzău era un medic renumit (asemenea tatălui lui Dostoievski), iar mama sa (Eliza) avea un talent rar la pian, pe care Urmuz îl moștenește. Cei doi au avut șapte copii, dintre care primul a fost Urmuz. Ionescu Buzău a dorit ca întâiul născut să devină medic, aspect care nu s-a împlinit, deoarece Urmuz ,,nu se înțelegea cu cadavrele". Acesta termină Dreptul, din dorința tatălui și devine magistrat. După moartea acestuia, Urmuz devine *capul familiei,* asumându-și toată responsabilitatea.

Scriitorul nu și-a dorit niciodată să fie ,,magistrat", înclinația sa fiind evident spre artă, unde excela. Din cauza faptului că nu-și găsea locul și sensul în societatea distopică, psihoza

[2] Sigmund Freud (1856 -1939) a fost un medic neuropsihiatru austriac de etnie evreiască, fondator al școlii psihologice de psihanaliză.

[3]Lyubov Fyodorovna Dostoevskaya, (1869-1926) cunoscută și sub numele de Aimée Dostoyevskaya, a fost o scriitoare rusă, memoristă și a doua fiică a celebrului scriitor Fyodor Dostoevsky și a soției sale Anna. Nu s-a căsătorit niciodată.

[4]Alexey Dostoyevsky (1875- 1878).

[5]Sonya, s-a născutîn 1868 și a murit în același an. Ea este primul copil a lui Fyodor Dostoievsky și a soției sale Anna.

[6]Feodor Dostoievski (1871- 1922).

sinucidirii a început să-l bântuie, așa cum Dostoievski a fost chinuit de epilepsie. Idealul urmuzian era o lume în care accentul să fie pus pe artă: „Să fii creat ca puterea ta de muncă s-o închini agonisirii hranei zilnice, să-ţi iroseşti timpul destinat vieţii pentru menţinerea trupului supus morţii. Ar fi trebuit ca tot ceea ce ţi s-a dat mai bun, mai frumos – viaţa – să fie sortită făuririi operelor de artă". Urmuz nu s-a căsătorit niciodată și nu a avut copii.

Din nefericire, scriitorul nu a reușit să se apropie de divinitate și tot mai afectat de vidul existențial, (*Urmuz era tot mai afectat de vidul interior care se căscase în el, de o golire de sens a cuvintelor şi actelor proprii. Începe acuma să-l chinuie inutilitatea existenţei umane: supunerea oarbă unui destin pe care omul nu-l poate înfrânge*-Eliza Vorvoreanu, sora scriitorului) de lumea distopică, se sinucide la doar 40 de ani.

Astăzi, când vorbim de proza urmuziană, în minte tinde să se contureze o lume „în stare de decrepitudine", asemenea personajelor lui Urmuz, care sunt lipsite de valori, de identitate și credință, finalul fiind unul devastator. Chiar și aparenta evlavie, pe care protagoniștii o arată („sentimentul patern", familia, religiozitatea), devine o formă fără fond, un oarecare fapt exterior (pentru ceilalți sau „pentru că așa se face") ce a dus la pierderea fericirii. Starea de confuzie domină în mintea personajelor urmuziene și aduce cu sine un lanț de elemente negative. Când păcatul a intrat pentru prima dată în lume, s-a folosit tot de inducerea confuziei în mintea Evei: *Oare a zis Dumnezeu cu adevărat „Să nu mâncaţi din toţi pomii din grădină?"*[7]

Efervescența cu care criticii literari și cititorii readuc în lumină opera urmuziană izvorăște din faptul că societatea actuală se îndreaptă cu pași repezi spre același punct, care a fost consemnat cu mult timp înainte în *Biblie*[8], Sfânta Scriptură, din care mama lui Urmuz le citea copiilor în fiecare seară: *Să ştii că în zilele din urmă vor fi vremuri grele. Căci oamenii vor fi iubitori de sine, iubitori de bani, lăudăroşi, trufaşi, hulitori, neascultători de părinţi, nemulţumitori, fără evlavie, fără dragoste firească, neînduplecaţi, clevetitori, neînfrânaţi, neîmblânziţi, neiubitori de bine, vânzători, obraznici, îngâmfaţi, iubitori mai mult de plăceri decât iubitori de Dumnezeu, având doar o formă de evlavie, dar tăgăduindu-i puterea. Depărtează-te de oamenii aceştia.*[9]

Întrebarea care ne interesează este cum s-a ajuns la „stare de decrepitudine", luând ca exemplu personajele urmuziene, ce par că oglindesc starea de spirit generală a societății, unde problemele psihice și emoționale sunt tot mai întâlnite.

În *Pâlnia și Stamate* începutul declinului pornește dintr-o stare de confuzie totală generată de îndepărtarea omului de Dumnezeu. Această separare purcede dintr-o societate superficială, plină de forme fără fond, de mândrie și de tot felul de elemente care induc o stare de confuzie: *O masă fără picioare, bazată pe calcule și probabilități, suportă un vas ce conține esența eternă a „lucrului în sine", un cățel de usturoi, o statuetă ce reprezintă un popă (ardelenesc) ținând în mână o sintaxă și...20 de bani bacșiș... Restul nu prezintă nici o importanță.* În acest haos, în care legea absurdului domină, fiecare făptură acționează instinctiv, mânată de emoții necontrolate, confuzia devenind astfel tot mai accentuată, iar întunericul mai dens: *Trebuie însă reținut că această cameră, vecinic pătrunsă de întuneric, nu are nici uși, nici ferestre și nu comunică cu lumea dinafară decât prin ajutorul unui tub, prin care uneori iese fum și prin care se poate vedea, în timpul nopții, cele șapte emisfere ale lui Ptolemeu, iar în timpul zilei doi oameni cum coboară din maimuță și un fir finit de basme uscate de Auto-Kosmosul infinit și inutil...* .

Întunericul se definește ca „lipsa totală a luminii", o singură scânteie putând să facă diferența, de aceea Domnul Iisus a spus să fim lumini în lume (*Voi sunteţi lumina lumii*[10]). În

[7] Geneza 3:1
[8] f. Cărțile sfinte ale Evreilor și Creștinilor: Sf. Scriptură, adică Vechiul și Noul Testament;
[9]Noul Testament- 2 Timotei 3:1-5.
[10] Biblie, Noul Testament, Matei 5:14-16

Pâlnia și Stamate lumina lipsește cu desăvârșire, ceea ce a dus la confuzie, haos, lipsa sensului, pierderea fericirii și amestecarea religiei cu știința, într-un context absurd, ca o închisoare. Într-o astfel de „închisoare", Urmuz aduce în lumină protagonistul, Stamate, care nu poate să fie decât într-o stare degradantă, fizică și emoțională, singurul aspect demn rămas, fiind calitatea de om: *Acest om demn, unsuros și de formă aproape eliptică, din cauza nervozității excesive la care a ajuns...* . Această imagine reflectă ca o oglindă starea unei societăți distopice.

„Tubul de comunicație" unicul obiect prin care Stamate putea să comunice cu „lumea dinafară", scăpând astfel de camera întunecată, poate reprezenta în mod simbolic acea scânteie din fiecare om, credincios sau nu, care poartă într-însul gândul veșniciei[11] și o sete de cunoaștere a sensului vieții. Așa cum se întâmplă și în viața reală, acest „tub de comunicație" nu a fost scutit de ispită, care a lovit în locul cel mai vulnerabil, emoțiile lui Stamate, elementele care îi ofereau plăcere: „o voce de sirenă, ce mergea drept la inimă și se auzea în depărtare, pierzându-se ca un ecou."Stamate va face prima greșeală și anume se va apropie de ispită „alergând de urgență". Pentru a birui ispita, înțelept ar fi fost să se îndepărteze cât de repede, așa cum menționează psalmistul, în *psalmul 1*[12]. Apropiindu-se de pericol, protagonistului a început să-i fie din ce în ce mai greu „să nu cadă pradă tentației", sirena fiind „tot mai provocatoare".

Cum un rău nu vine niciodată singur, *Driadele*, *Nereidele* și *Tritonii* i-au lăsat lui Stamate „o inocentă și decentă pâlnie ruginită". De remarcat aici este faptul că „răul" este îmbrăcat adesea în cel mai inocent și plăcut lucru, tocmai pentru a atrage victima în capcană. Protagonistul nostru „confuz, înnebunit, dezagregat" s-a lăsat condus de plăcere, însușindu-și pâlnia. Interesant este ritualul aplicat mecanic, după propia părere, pentru a-și liniști conștiința, o metotă întâlnită frecvent, care diminuează pe moment starea de vinovăție: ...*se aruncă, din diplomație, cu fața la pământ, rămânând astfel în nesimțire timp de opt zile libere, termenul necesar ce, după procedura civilă, credea dânsul că trebuia să treacă..."*

Continuând de bună voie pe această cale primejdiasă, Stamate devine eclipsat și dependent de pâlnie, elementul care îi oferea plăcerea, din toate punctele de vedere. Pâlnia a devenit ca un drog, de care nu se mai putea despărți, astfel începu să treacă „din ce în ce mai des prin interiorul ei" uitând să se îngijească de propria familie. Această aparentă înfocată stare de fericire, „culeasă" din exterior este, așa cum menționează scriitorul, „totdeauna de scurtă durată", pentru că accentul este pus pe exterior, pe consum și nu pe interior. Pe acest principiu se bazează societatea de consum de astăzi. În goana după fericire, într-o lume plină de provocări, oamenii cumpără din ce în ce mai mult, pentru a-și întreține fericirea, însă totul este de scurtă durată, intrând într-un cerc vicios, unde bucuria este o „fata morgana". Astfel s-a întâmplat și cu Stamate, care, în goana după plăcere, și-a neglijat soția și pe fiul său, Bufty, care repetă din păcate greșeala tatălui său, trecând prin pâlnie: „Bufty, urcat sus, gâfâind, fusese lăsat să intre și să treacă." Mai mult de atât, în loc să îndrepte situația, începând cu regretarea și schimbarea faptelor sale, corupt fiind, Stamate își aruncă cu dispreț fiul și soția, într-o nopte rece și întunecată, în Nirvana.

Așa -zisul „sentiment patern", ce pare că a contribuit la aranjarea unui post de „subșef de birou" pentru Bufty, nu este altceva decât o altă formă fără fond, un simplu ritual îndeplinit din pură obligație și mai ales pentru liniștirea conștiinței personale. Stamate îi alege fiului său postul fără a-l întreba și fără ca Bufty să aibă abilitățile necesare. În ceea ce privește relația cu soția sa, lucrurile sunt de-a dreptul șocante, protagonistul punând în aplicare niște practici absurde, care potențează încă o dată, starea de decrepitudine, în care a ajuns din

[11] *A pus în inima lor chiar și gândul veșniciei, măcar că omul nu poate cuprinde, de la început până la sfârșit, lucrarea pe care a făcut-o Dumnezeu*. (*Eclesiastul* 3:11)

[12] *Ferice de omul care nu se duce la sfatul celor răi, nu se oprește pe calea celor păcătoși și nu se așază pe scaunul celor batjocoritori.*

cauza deciziilor neînțelepte: *Mai întâi își îmbrățișă soția devotată și, după ce-i dădu în degrabă o vopsea, o cusu într-un sac impermeabil, în scopul de a păstra mai departe, intactă, tradițiunea culturală a familiei.* Prin scena șocantă, Urmuz ironizează în stilul său unic, obiceiurile care se pun în aplicare, doar prin imitație, fără a înțelege în profunzime sensul.

Cu cât Stamate se concentrează pe sine și pe plăcerea personală, cu atât se depărtează de fericire. Adevărata definiție a fericiri, precum și etapele creionate în ordine, pentru ca omul să fie pe deplin fericiți, se regăsesc în *Predica de pe Munte*[13]. De asemenea, știința a demonstrat că omul empatic este cu mult mai fericit decât cei concentrați pe mărirea personală.

Urmuz îl numește pe Stamate în stil ludic ,,eroul nostru", pentru că, din nefericire, de multe ori oamenii se îndreaptă, asemenea lui, în direcția greșită și mânați de plăcere cad în ispită, distrugându-și pe rând caracterul, valorile, credința, identitatea, familia și în final dacă nu se îndreaptă, chiar viața. Cu cât înaintează pe un drum primejdios, cu atât se dezumanizează mai tare, aidoma ,,eroului nostru", Stamate.

În final, Stamate mai aruncă o privire cu ironie și indulgență prin ,,tubul de comunicație", spre Kosmos. Consider că, dacă Stamate și-ar fi schimbat mintea și revizuit comportamentul, chiar și în acest ,,ultim ceas" ar fi fost salvat. ,,Tubul de comunicație" ce poate reprezenta, în mod simbolic, dorința omului de a-l cunoaște pe Dumnezeu, îi permite lui Stamate să mai vadă o dată Kosmosul, însă acesta alege să dispară în ,,infinitul mic": *Suindu-se apoi pentru totdeauna în căruciorul cu manivelă, luă direcția spre capul misterios al canalului și, mișcând manivela cu o stăruință crescândă, aleargă și astăzi, nebun, micșorându-și mereu volumul cu scopul de a putea odată pătrunde și dispărea în infinitul mic.* Consecințele sunt evidente, Stamate rămâne veșnic într-o stare de nebunie și chin, o stare de ,,sfârșeală veșnică", așa cum menționează Nicolae Balotă[14]. Dacă pentru ,,eroul nostru", Stamate, finalul a fost dezastruos, pentru cititori lucrurile pot fi altfel, în funcție de alegerile făcute.

Ne întoarcem la Dostoievski și mai cu seamă la opera sa, care se remarcă prin genialitatea și minuțiozitatea cu care surprinde trăirile sufletului omenesc, zbuciumul din mintea ființei umane.

Acesta are ca actor principal, ființa umană, iar capodoperele sale literare cuprind cu fidelitate psihologia umană. Este de notorietate interesul său pentru *Biblie*, din care preia multe teme. De altfel, Dostoievski numește *Biblia* ca fiind ,,singura carte", pe care a putut să o citească în momentele de cumpănă, conferindu-i sens vieții.

Dostoievski prezintă în amănunt destinul personajelor sale, de la început până la final: ,,Să studiez viața oamenilor este principalul meu țel și amuzament". De asemenea, descrie: căderea personajelor și mecanismele prin care au ajuns la acest punct, ridicarea acestora și aspectele care au dus la izbăvire. Astfel, Dostoievski creează personaje complete și complexe.

În analiza noastră vom lua ca exemplu romanul *Crimă și pedeapsă.* De menționat este faptul că există o diferență majoră între protagonistul din romanul dostoievskian și Stamate, ,,eroul" urmuzian, însă priviți în paralel ne ajută să avem o viziune amplă asupra etapelor care duc la dezumanizare. Astfel, dacă în *Pâlnia și Stamate* protagonistul cade pradă ispitei, se dezumanizează, se desparte de Dumzezeu și niciodată nu se mai întoarce pe calea cea bună, finalul fiind sumbru, în *Crimă și pedeapsă*, protagonistul cade și el în ispită, ajunge în pragul nebuniei, însă întorcându-se la Dumnezeu își salvează sufletul și își îmbunătățește viața.

Personajele feminine sunt conturate total diferit și au roluri distincte. La Urmuz *femeia* este doar o unealtă și întrunește mai degrabă elemente negative, în timp ce în

[13] Biblie, Noul Testament, *Predica de pe Munte:Fericirile*, Matei 5:1-12

[14](n. 26 ianuarie 1925, Cluj – d. 20 august 2014, Nice) a fost un eseist, critic, istoric și teoretician literar român.

romanele dostoievskiene *femeia* este personajul, care de multe ori *face diferența* în bine (un exemplu ar fi Sonia din *Crimă și pedeapsă*). Avem așadar două exemple distincte concrete spre analiză de unde se pot extrage capcanele ce duc la dezumanizare.

Capodopera *Crimă și Pedeapsă* este în primul rând, un roman psihologic ce conturează zbuciumul sufletului omenesc, ce permanent duce o luptă grea, lupta dintre bine și rău („Inima oamenilor nu e decât un câmp de bătălie în care se luptă Dumnezeu cu diavolul.") Totodată, Dostoievski aduce în lumină răsplata alegerilor făcute, dar mai ales izbăvirea omului căzut, care într-un final își dă seama de greșeala făcută și se căiește sincer. De asemenea, eroii dostoievskieni nu se opresc doar la căință, ci aceștia nu mai repetă niciodată greșeala, își schimbă mentalitatea, după modelul Scripturii : *Drept răspuns, Isus i-a zis: Adevărat, adevărat îţi spun că, dacă un om nu se naşte din nou, nu poate vedea Împărăţia lui Dumnezeu. Nicodim I-a zis: Cum se poate naşte un om bătrân? Poate el să intre a doua oară în pântecele maicii sale şi să se nască? Isus i-a răspuns: Adevărat, adevărat îţi spun că, dacă nu se naşte cineva din apă şi din Duh, nu poate să intre în Împărăţia lui Dumnezeu."*[15]

Protagonistul romanului *Crimă și Pedeapsă* este Raskolnikov Rodion Romanovici, cel mai cunoscut personaj din operele lui Dostoievski, care surprinde întregul drum spre izbăvire al omului căzut. Întrebarea care se pune este cum ajunge ființa umană într-o stare atât de degradantă.

Analizând viața tânărului Rodion, se observă că totul a început de la un gând „nevinovat", în viața cotidiană întruchipând *ispita*. Câmpul ei de acțiune este mintea omului, mai cu seamă, gândurile. Ispita alege să-și facă apariția în gând, deoarece gândul este cel mai greu de controlat. Ceea ce este fizic, din exterior, se poate controla cu ușurință, însă gândul cu greu se poate stăpâni. Astfel, prima dată, în mintea lui Raskolnikov a încolțit ideea că Aliona Ivanovna este un „păduche" al societății ce trebuie zdrobit. Rodion, în loc să se opună total gândului, l-a ascultat, l-a hrănit și astfel un altul a venit.

Raskolnikov a început să se compare frecvent cu Napoleon într-o manieră complet eronată. Astfel, pentru a-și valida gândurile (bias de confirmare[16]) și-a indus ideea că a fi un „supraom" înseamnă să ucizi. Ispita este întotdeauna o iluzie, o minciună, menită să păcălească omul, ducându-l spre pieire.

Acest gând, odată primit și înmagazinat adânc în inimă, a acoperit lumina din sufletul protagonistului, efectul fiind uciderea celor două victime: *N-am ucis ca s-o ajut pe mama, astea-s vorbe! Am ucis și atâta tot, am ucis pentru mine. Voiam să știu și eu dacă sunt un păduche ca ceilalți sau sunt un om în toată puterea cuvântului.*

Frumusețea ființei umane constă și în înzestrarea ei cu conștiința care trezește remușcările. Tânărul realizează imediat nenorocirea gândurilor și apoi a faptelor sale. Din așa-zisul „supraom" a ajuns o ființă dezumanizată.

Prima greșeală pe care a înfăptuit-o Raskolnikov a fost să poftească la bunul apropelui său. În loc să muncească pentru a-și îndeplini visele, a ales „calea mai ușoară" compromițându-se. Nu ispita ia decizii pentru om, ea doar încearcă să-l facă să aleagă răul, amăgindu-l că este bine.

Și în cazul lui Raskolnikov gândurile au jucat un rol foarte important, astfel unul din cele mai sigure drumuri care duc la dezumanizare este nevegherea asupra propriei minți: „Păzeşte-ţi inima(mintea) mai mult decât orice căci din ea ies izvoarele vieţii!"[17]

---

[15] *Biblie Ioan 3:1-5*

[16] Biasul de confirmare este tendința de a căuta, interpreta, favoriza și a-și reaminti informațiile într-un mod care să confirme credințele sau ipotezele cuiva, acordând în același timp o atenție disproporționat de mică informațiilor care o contrazic.

[17] *Proverbe 4:23*

Remușcarea pe care Raskolnikov a simțit-o imediat după crimă și apoi în închisoare, a fost salvatoare, întrucât a provocat schimbarea minții. Există și o suferință care duce la moarte, aceasta fiind întristarea ce sfâșie psihicul, dar care nu aduce nicio schimbare a comportamentului, doar consumă omul până la disperare: „În adevăr, când întristarea este după voia lui Dumnezeu, aduce o pocăinţă care duce la mântuire și de care cineva nu se căiește niciodată, pe când întristarea lumii aduce moartea.”[18]

Din fericire, suferința lui Raskolnikov, a fost aducătoare de pocăință, adică schimbarea minții, iar prin credința în Domnul Iisus, acesta a dobândit izbăvirea. În drumul său spre eliberare, Sonia joacă cel mai important rol, întrucât aceasta îl îndrumă pe tânăr să recunoască fapta, să-și asume consecințele, să ceară iertare, în tot acest timp privindu-l cu dragoste.

Îndemnul pe care protagonistul îl oferă Soniei, acela de a citi din *Noul Testament, Învierea lui Lazăr*, surprinde exact starea sa sufletească, aceea de renaștere din toate punctele de vedere. Trimiterea în final la acest pasaj din *Biblie,* surprinde întregul mesaj al romanului, renașterea omului, ca o oglindă a ceea ce va urma în viitor.

În cele din urmă, prin toți pașii prezentați mai sus, prin suferința benefică, dragoste și credință, Raskolnikov dobândește izbăvirea, rezultatele văzându-se imediat. Astfel, pacea, dragostea, bucuria și speranța au intrat în viața sa, urmând, după ce-și ispășește pedeapsa meritată, să trăiască o viață nouă alături de Sonia, sub ocrotire și sub ascultare de Dumnezeu. În acest spirit, Dostoievski conchide romanul menționând: *Dar în acest punct începe o altă istorie, istoria regenerării treptate a unui om, a renașterii lui progresive, a trecerii lui, pe nesimțite, dintr-o lume într-alta, cu desăvârşire necunoscută pentru el până atunci. Aceasta ar putea constitui, însă, subiectul unei noi povestiri. Cea așternută de noi aici a luat sfârșit.*

În concluzie, Urmuz și F.M. Dostoevski surprind cu minuțiozitate decăderea umană, dar și canalele prin care se ajunge la starea de decrepitudine, însă, dacă în scrierile urmuziene finalul este dezastruos, protagonistul rămânând din propria alegere într-o stare de *sfârșelă veșnică,* la Dostoevski accentul este pus tocmai pe salvarea omului, pe împăcarea dintre om și Dumnezeu, care aduce cu sine fericirea, viața veșnică și răsplătirea.

BIBLIOGRAPHY

1. Balotă, Nicolae, *Urmuz*, Ediția a III-a, Editura Cartea Românească Educațional, 2024
2. *Biblia* – Traducerea Dumitru Cornilescu, revizuită ortografic, Editura Societatea Biblică din România, 2015
3. Feodor Mihailovici Dostoievski, *Crimă și pedeapsă*, București, Editura Corint, 2014
4. Glăvan, Gabriela, *Urmuz și instituirea canonului singular,* Editura Universității de Vest din Timișoara, 2019
5. Ion Ianoși, *Poveste cu doi necunoscuți: Dostoievski și Tolstoi*, București, CARTEA ROMÂNEASCĂ, 2004
6. Ovidiu Drimba, *Istoria Literaturii Universale*, București, SAECULUM I. O., 2008.
7. Urmuz, *Pagini bizare*, București, Editura Mondoro, 2013.
8. Valeriu Cristea, *Dicționarul personajelor lui Dostoievski*,Volumul I, București, Editura Cartea Românească, 1983
9. Valeriu Cristea, *Tânărul Dostoievski*, București, Editura Cartea Românească, 1971

[18] 2 *Corinteni* 7:10

10. https://www.ziarulmetropolis.ro/ultimele-ore-din-viata-lui-dostoievski
11. https://ro.wikipedia.org/wiki/Feodor_Dostoievski
12. https://ro.wikipedia.org/wiki/Bias .
13. https://ro.wikipedia.org/wiki/Aleksandr_Pu%C8%99kin
14. https://ro.wikipedia.org/wiki/Sigmund_Freud